2

DE VASCVLIS LIBELLVS, ADVLESCENTULORUM CAUSA EX BAYSIO DECERPTUS, ADDITA VULGARI LATINARUM VOCUM INTERPRETATIONE.

PARISIIS:
Apud Mauricium de Porta.
M. D. XXXV.

CAROLVS STEPHANVS
Lectori S. D.

QVESTI sunt his diebus, apud nos aliquot pueri bonarum literarum desyderio, quantum ipsi iudicare potuimus, valde affecti: se non omnia intelligere quæ in libello Bayfii de vasculis continerentur: vehementérque cupere, vt quemadmodum ille vir doctus, eruditioribus & bene literatis operam dederat: eadem quoque ratione efficeret, vt iuniores tyrunculi, saltem aliquid vtilitatis & emolumenti ex eius vigiliis perciperent ac sentirẽt. Quod cùm ille audisset, vt est certe incredibili humanitate præditus, & publicæ vtilitatis amantiss. facile passus est, suum libellum in breuem quandam summulam contrahi, quemadmodum in re vestiaria non multis ante diebus factum fuerat, in gratiã adulescentulorum. Neque enim (vt intelligas Lector) eo est, vir ingenio, qui sibi tantum tribuat, vt doctos solum & eruditos amet, puerorum ingeniis non faueat: Cuiusmodi fortassis erunt nonnulli qui suam eruditionem tanquam arcanum quiddam & diuinum videri cupiunt: neque vulgo palàm esse, ne forte grauitatis & authoritatis suæ iacturam faciant: quasi vero sibi tantum & doctis nati essent. illud scimus, tantum laudis fœnus non parere scriptum aliquod insigne apud rudes & tyrunculos, quàntum apud eruditiores & magis literatos adferre soleat:

Præterea non modicam iacturam docti alicuius nomen facere, siquando scriptum suum temere à quoquam inuertatur atque immutetur, quinetiam corrũpatur potius dum ille puerorum studiis bene consultum putat. Hoc certe neminem latere puto. & sunt (mea quidem sententia) plusquã plagiariorum pœna digni qui huiuscemodi furtis delectantur. & sibi nomen ac laborem alienum attribuunt: nisi id quidem ab authore prius impetrarint, atque eius animum ad puerorum studium inclinarint. Quemadmodum sanè de hoc libello, vt de priore quoque diligenter à nobis factum est. Non enim vir grauis, & Senatoriis negotiis præpeditus, qualis est noster Baysius, animũ suum, altiora subinde cogitantem, ad hæc puerilia tã facile demittere potuisset. Tantum hoc, incredibilem eius humanitatem erga adulescentulos bonarũ literarum desyderio flagrantes, testatur quòd eorum causa, nón permittat solum, sed etiam alteri negotiũ committat, vt libellus suus puerorum ingeniis aperiatur, & lucidior fiat atque in compendium redactus vurgaria vasculorum nomina illis indicet. Quod factum, siquidem tibi placebit lector, est vnde Baysium semper laudes & ames.

SVMMA REI VASCVLARIAE EX BAYFIO.

De vasis significatione.

INcipiemus ab ipsa vasis significatione, deinde vero, ad vasorum appellationes ex eorum differẽtiis ac generibus petitas, certo ordine progrediemur Sed ne quid lectorẽ lateat, aut remoretur, admonendus est, ea tantum Baysii esse quæ B literam subsignatam habebunt. Cætera ex variis authoribus quæsita ne quid ĩ hac parte ab adolescẽtulis desyderari possit quod ad vasculorum genera pertinere existimabunt.

Vas, (vng uaisseau,) quod antiqui vasum dixere, (quo etiam nomine Cato & Plautus vtuntur) id significat quod vel liquorem vel quippiam aliud continet in vsum nostrum: vel etiam quo liquorem aliquem haurimus. siue haurire significet, (puyser:) vt Haurire aquam ex puteo: siue quod vulgo dicitur, (humer, ou aualler:) vt, ille impiger hausit Spumantem pateram. (Il en aualla vne pleine tassée, sans soy faire prier). Ea vero ratione primum ab hominibus inuentum & excogitatum vas fuisse puto, ne manus vasculorum officio semper fungentes, identidem variis liquoribus inficerentur, dum interdum etiam impurissima quæque manibus tractanda sunt. præterea vsus & vtilitatis gratia, alioqui

tem ductile rebus inaurandis inducunt. Bud.

Vasculorum autem & poculorum sculpendorum ars à græcis Toreutice dicta est, à verbo τορεύω quod est torno conficio. Tornus autem fabrile instrumentū est, quod vulgus vocat, (vng tournouer). Itaq; toreutice sculpturam, vel vt aliqui loquuntur, scalpturam complectetur. Vnde Toreumata huiusmodi opera dicuntur, aut sculpta, aut cælata, ex quacunq; materia quæ in deliciis habeatur, quo verbo Cicero, Salustius, & reliqui vtuntur. Mart.

Solus Phydiaci Toreuma cæli,
Solus Mentoreos habes labores.

Quod autem Toreumata torno fierent, & ex quacunq; materia, id ostendere videtur locus Virgilii tertia Ecloga. pocula ponam
Fagina, acælatum diuini opus Alcimedontis,
Lenta quibus torno facili superaddita vitis.

Cælum enim, (vng burin,) ferrum est sculprorium & instrumentum cælatoris. A quo cælata vasa dicuntur, in quibus arte sculptoria descripta erant insignia quædā opera, (vaisseaulx ouurez & entaillez, labourez dorfeurerie). Plin. lib. 34. cap. 7, Duo pocula Calamidis manu cælata æmulatus est, vt vix vlla differentia esset artis. De Zenodoro loquitur, scientia fingendi cælandique nulli veterum postposito. Budæus tertio de Asse, Magnificam æstimatricem cælaturæ priscam ætatem fuisse oportet, quæ vasa cælata in singulas libras senis sestertiis emeret, id est, centenis & quinquagenis aureis nostris. Mirum autem est in auro cæ-

lando inclaruisse neminem:argento,multos:qua in arte maxime laudatus est Mentor,de quo supra diximus:vnde labores Mentoreos vocat Martialis. At vero argentum apud antiquos,hominum sermone celebratius fuit.

De variis vasorum appellationibus.

VAsorum appellationes variæ,aliæ quidem à materia sumuntur ex qua conflata & confecta sunt:vt aurea,argentea , ærea,lignea,fictilia,vitrea,crystallina,murrhina:aliæ vero ab vsu & vtilitate quam præstant,vt à potu potoria:aliæ autem ab iis rebus quas continere solent nomina accipiunt vt ab escis escaria, à vino vinaria:item & aquaria & niuaria,& ab vnguentis vnguentaria,sic etiam à promulside, promulsidiaria.aliæ insuper à forma quam referre videntur,vt à modii similitudine,modiolus: & à cymbæ forma,vasa cymbia.aliæ præterea,à quibusdam locis in quibus præstantiora vasa fiunt,vel è quibus materia adfertur excellentior ad ea conficienda,vt à Delo,& ære Deliaco, vasa Deliaca: à Corintho & ære Corinthio ,vasa Corinthia:eadem quoq; ratione Samia & Aretina.Quas omnes differentias, vna cum ipsis vasorum nominibus,suo ordine describemus.Ac primum ipsarũm defferentiarũ genera exequi necesse est,priusquam ad specierum diuisionem ac declarationem descendamus.

Vasa aurea.

Raram auri mentionem apud antiquos reperiri, & rariorem etiam quam pro nostri temporis opulentia, quemadmodum in auro cælando inclaruisse paucos, aut neminem, contendit noster Budeus lib.3.de Asse. Itaq; vasis aureis raro vsos fuisse ipsos veteres compertum est, magis enim argento delectabantur. Sed posteaquam, inquit Plinius lib.33. cap.11, Asia primum deuicta, luxuria in Italiam immissa est: aurum magno inpretio haberi cæpit. Siquidem L.Scipio in triumpho transtulit vasorum aureorum pondo c.milia.

Poculum aureum, (vne couppe dor). Plinius scribit Philippum regem poculo aureo puluino subdito dormire solitum. Cic.in Verrem; Tum illa ex patellis & thuribulis quæ vellerat, ita scite in aureis poculis illigabat: ita apte in scyphis aureis includebat, vt ea ad illã rem nata esse diceres. (que tu eusses dict quilz eussent este faictz tous propres a cela).

Patera aurea, (vne tasse dor.) Virgilius,

ille impiger hausit
Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.

Hoc est, hausit plenam pateram aureã vini. (Il beut tant que vne grande tasse pouuoit tenir).

Aureus guttus apud Liuium, Argenteo pollubro, & áureo gutto.

Aureis præterea vasis ventris onus excipiebant

ditiores antiqui, quod de Heliogabalo refert Lampridius. Mart. in Bassam,

Ventris onus misero, nec te pudet, excipis auro
Bassa, bibis vitro &c. B. Cætera in vasorum speciebus dicemus.

Vasa cælata.

Vasa cælata, (vaisseulx entaillez,) in quibus vasculariorum & cælatorum artificio insculpebantur varia signa & simulachra deorum. Plin. lib. 33. cap. 12, Vlyxes & Diomedes erant in emblemate phialæ. Emblema autem, vt illud obiter tangamus, ætas nostra non nouit: fitq; cum interraso, vt inquit Plinius, ligno vel marmore: aliud quidam vel aurũ vel argentum vermiculato opere eleganter conseritur, & aptatur, ad variarum rerum effigies. Ita quoq; ornabantur vasa emblematis, dictis ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν, quod vasis adiicerentur, & reuellerentur, cum libitum erat. Hinc est quod Cicero Verrem criminatur, qui vasorum Halũtini emblemata reuulserat, atq; adeo pretiosissimam eorum partem & toreumata absterserat impudentissimo latrocinii genere. Sicq; inquit Cicero, Haluntini excussis deliciis cum argento puro domum reuertuntur. Itaq; emblema, insertum & insitum quid in æreo aut argenteo vase significat, quod pro ornatu temporario & exemptili ponitur: vulgus paramentum vocat. Videto diligenter Budæum & Bayfium.

Illigabantur & aureis cruſtis vaſa argentea & cymbia & alia, quæ incruſtata vel cruſtata dicere poſſumus, (eſmaillz:) atq; ab eiuſmodi cruſtis, cruſtularii dicti, quórum artificio vaſa cruſtulis illigabantur, vnde & incruſtare dicimus. Horat.
Syncerum cupimus vas incruſtare. Cæterum vaſa aureis cruſtis illigata Martialis in ſexto vocat chryſendeta. dicuntur & lances chryſendetæ ab eodem in apophoretis. Bayfius.

Sigillata quoq; vaſa dicebantur, ſigillis quibuſdam ornana. (autour deſquelz eſtoient de petites imaiges enleuees en boſſe). vnde ſcyphi ſigillati apud Ciceronem in Verrem. Signa autem ſiue ſigilla Cræci αγαλματα καὶ αγαλματια dicunt, ſuntq; veluti ſimulachra vel deorum vel etiam heroum aut animalium quibus circunquaq; vaſa exornari ſolebant, Græci εἴδη θεῶν vocant. B. vnde Virg,

Cymbiáq; argento perfecta atq; aſpere ſignis. cymbia ſignis aſpera dixit, hoc eſt ſigillata. Cæterum ſigna illa ab excellētia nomen accipiebant, vt ſigna Corinthia, hoc eſt quæ in excelētia fiebant. Plinius. lib. 34. cap. 8, Signis quæ vocant Corithia pleriq; in tantum capiuntur, vt ſecū circunferāt. paulo poſt autem ait, Minoribus ſimulachris ſignı́ſq; innumera propè artificum multitudo nobilitata eſt.

Vaſa autem pura dixit iureconſultus, atq; adeo ipſe Cicero, pro iis vaſis quæ cælata non ſunt, neq; vllis ornamentis decora. quæ vulgus vocat, (a plain ouuraige. B.

Vaſa anaglypha (groſſemēt entaillez, vocat ea Plinius lib. 33. cap. 11, quæ rudia ſunt, & in aſperitatem

excisa ac cælata: hoc est, non læuia, & cælaturis inæqualibus eminentibúsq; incisa: ab ανα και γλυφω. Deinde vero ait Plinius, circa linearum picturas vasa anaglypha curiosius fieri solere. Quod intelligendũ videtur de iis vasis, quæ per commissuras, lineas aureas vel argenteas habent: vt idem author interpretatur Rudia illa vasa vulgus vocat, (faictz a lagrosse mode)

Quod superest de cælaturis, ex priori capite repetito: tantum enim hic ordinem obseruamus.

Vasa argentea.

VAsa argentea, (vaisselle dargent,) in vsu frequentiori erant apud antiquos quã aurea. Vilius enim argentum est auro, vt inquit Horatius. Fiebant autem multis modis. Quin etiam vasa argento circunclusa ab labris, dixit Iulius Cæsar. 6. belli Gallici: Hæc, inquit, studiose acquisita, ab labris argento circũcludunt, atque in amplissimis epulis pro poculis vtuntur.

Scyphus argenteus, (vne couppe dargent). Plinius refert Lucium Crassum duos scyphos argenteos habuisse, Mentoris artificis manu cælatos: confessúsque est nunquam se iis vti propter verecundiam ausum: erant enim centum sestertiorum pondo: quemadmodum eundem sex millibus sestertiũm in singulas libras vasa empta habuisse refert idem Plinius. Sed de scyphis vberius in vasis vinariis & potoris ac poculis dicemus. Cæterum primus Heliogabalus

si Lampridio credimus, cacabos argenteos, & mensas ac capsas argenteas priuato vsui habuit.

Lanx argenteus (plat dargent) Lances centenis libris argenti quingentas numero Romæ fuisse cõstat ex Plinio: multósque ob eas conscriptos dolo concupiscentium. De Lancibus autem dicemus suo loco, cum de escariis vasis agemus.

Solium argenteum, (vne cuue a soy lauer) Mulieres, inquit Plinius, in balneis soliis argenteis vtebantur ad luxum. Quemadmodum etiam scaphiis argenteis quæ vasa erant ad lotium excipiendum dedicata, quibus etiam argenteis vtũtur hodie viri Galliarum primarii.

Repositoriis argentum addi sua memoria cœptum referre Fenestellam, ait Plinius lib. 33. cap. 11. Itaque huiuscemodi repositoria argentata non argentea vocabimus: nempe emblematis argenteis ornata, & illigata, de quibus infrà dicemus. Quinetiã idem Plinius refert Caluium oratorem suo tempore queri, quòd vasa etiam coquinaria ex argento fierẽt: ita enim loquitur. Cæterum pateram argenteam, & pocula argentea, & crateras argenteos pro cælaturæ atque operis forma dicere possumus: quæ omnia vasorum genera suo ordine à nobis explicabuntur.

Vaſa ærea.

VAſa ærea ſiue ænea Plinio,& Virgilio ahenā (vaiſſelle darain ou de cuyure)ab æris nobilitate & excellentia nomen acceperunt. Addē quod ahena abſolute pro cacabis æreis accipiuntur, in quib⁹ aqua igni admouetur vt calefiat(vng chauldron.) Virg. Aut foliis vndam tepidi deſpumat aheni. Horati. Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum. AEris autem tres à Plinio ſpecies potiſsimum enumerantur: Corinthium, à quo vaſa Corinthia apud Ciceronem quarta actione in Verrem. Deliacum, à quo vaſa Deliaca apud Ciceronem pro Sextio: & AEgineticum: Sed omnium præſtantiſsimum eſſe puto Corinthium. Nam æris notam pretioſiorem ipſa opulentiſsimæ vrbis fecit iniuria, quia incēdio peruſtis plurimis ſtatuis atque ſimulachris, æris, auri, argentique venæ in commune fluxere. Fuit etiam tūc antiquiſsima gloria æris Deliaci. Vnde Deliaca ſupellex à Cicerone dicta, (meſnaige darain,) in qua erant triclinia & lecti, cum pedibus & fulcris ex ære Deliaco factis. Vaſa autem Corinthia Strabo in octauo χαλκωματα κορινθιουργη appellare videtur. B. Pli. li. 34. ca. 2. Sunt ergo vaſa tantum Corinthia, quæ iſti elegantiores nunc æs ſculpendo tranſferunt, modo in lucernas, modo in trullas, nullo munditiarum reſpectu. Quinetiam Cicero in Paradoxis matellionē Corinthiū dixit, ære Corinthio fa-

ctum. Itq; ex Plinio lucernæ,lychni,& lampades ex ære fiebant:ſed non vſqueadeo puro,niſi propter luxum:nam qui lucernis Corinthiis vtebantur,præter communem vtendi rationem faciebant,ægineticum enim æs,vt idem inquit,lychnuchis,candelabris, & huiuſmodi vaſis ignobilioribus conflandis dedicabatur:de quibus ſuo ordine dicemus.Fuit & æs Cyprium laudatiſſimum apud antiquos,vnde fortaſſis nos cuprum vocamus pro ære Cyprio. Plin.Teritur Cypro ære in Cypriis mortariis. (mortiers de cuyure).Quinetiam Cyprium abſolute pro cupro, quod vocamus,poſuit Plinius lib.36.cap.26.

Labris quoque ahenis vtebātur antiqui in balneis (vne tinne de cuyure,) quibus nunc qxoq; germanicæ mulieres etiam vtuntur ad abluendos quibuſlibet octonis diebus infantulos ſuos,& nos quoq; æſtiuo tempore labris ahenis frigida oppletis vinaria vaſa reponimus dum cænatur. Virgi.

Sicut aquæ tremulum,labris vbi lumen ahenis
Sole repercuſſum.aut radiantis imagine lunæ.

Vaſa conflatilia,(vaiſſeaulx de fonte).

Conflabantur enim vaſa ærea delicatiora & ſonora apud antiquos: quæ in theatris reponi ſolebant pro ratione magnitudinis theatri: eáque ita fabricata erant,vt cum tangerentur ab ipſa voce, ſonitum facerent inter ſe diapaſon, diapente, ex ordine ad diateſſaron. Vitruuius lib.5. cap.5,Itaque vox à ſcena vti à centro profuſa, ſe circunagens, tactúmque feriens, per ſingulorun vaſorum caua excitabat auctam claritatem & concen

tu conuenientem sibi consonantiam. Nihil enim est in omnibus metallis quod sono & harmoniæ ac voci aptius sit quàm ipsius æris materia. Hinc est quod tubæ bellicæ æreæ potissimum factæ sint, vt etiam Virgilius pro tubis ponat. Quo non præstantior alter Aere ciere viros. hoc est tuba. Dicerē hoc loco queādmodū æs ꝓ pecunia apud antiquos sumi solebat quoniā primū ærea pecunia fieret. Sed vereor ne illud esset aprosdionysum, quapropter satis est ad reliquas vasorum differentias transire.

Vasa stannea.

Vasa stannea, (vaisselle destin,) antiquis in vsu non fuisse reperio. Quinetiam, non ita pridem apud Italos commigrauit hic vasorum vsus, vt culinaria vasa, stannea fierent: neque verò adhuc hodie omnibus cōmunis est: fictilibus enim & vitreis potius vtuntur quidam. Gallis verò iampridem hic vsus inoleuit: quo & rei domesticæ & sumptibus parcitur.

De stanno autem tantum hoc refert Plinius: Stānum illitum æneis vasis, saporem gratiorem facere (quapropter vulgus quoque nostrum ollas iusculariꝭ, (potz a souppe) stanno illinit item & compescere æruginis virus: Vnde hydrias & vasa aquaria, siquidem ænea sint, stanno intus illinimus: mirúmque est, stannum æri illitum, pondus non augere. Fiebant quoque apud antiquos specula ex

ſtanno laudatiſſima,quæ Brunduſii temperabantur donec argenteis vti cœpere & ancillæ.Plin.lib.34.

Stannum præterea Homerus vocat Caſſiteron Iliados.6.Vnde Caſſiterina vaſa eleganter dicere poterimus,pro ſtanenis.

Vaſa plumbea.

PLumbi vſus ad vaſa infrequens fuit apud antiquos,vt etiam apud nos quoque: propter metalli pondus & vilitatem.Cæterum vaſis plumbeis tantum vtimur ad odores conſeruandos:& vnguenta atque alia quæuis liquida pretioſiſſima. Itaque capræ illius ſylueſtris excrementum vſqueadeo odoratum,quod moſchum vocant pharmacopolæ,in pixidibus plumbeis reponere ſolent:& diu admodum incorruptum ſeruare.Præterea Regum corpora capſis & ſarco phagis plumbeis,vncta,& aromatibus illita Galli humi recondere ſolent:ſua enim denſitate prohibet plumbum ne odor internus effluat & diſſipetur, néve externus aër illabatur:quæ ratio eſt cur corpora imputria diu ſeruantur.Sed nunc locus non eſt vt de plumbo plura dicamus:huius autem rei qui plura deſyderabit,requirat apud Plinium,lib. 34,vbi de argento plumbato & replumbato loquitur:nempe dum plumbum ab eo auellitur,& argentum purum relinquitur . præterea etiam de plumbatione vel potius plumbatura,hoc eſt,quando plũbo maſſa maſſæ iungitur,ita vt iunctura plumbea

cohæreat,quemadmodum fit & ferruminatio.

Vasa lignea.

VAsa lignea,(vaisseaulx de bois,)multis modis variisq; lignorum materiis,apud veteres fiebant,quemadmodum nunc quoq; fiunt.fuit enim fagi honos præcipuus in vasis,(du fau,ou du hestre,) propter eius lentorem plicabilẽ:fiebantq; ex fago pocula elegantissima tornata,& arte toreutica cælata.Virgil.duo pocula ponam Fagina,cælatum diuini opus Alcimedontis.

Cuiusmodi fortassis sunt ea pocula quæ ex æde D.Claudio sacra adferuntur.Cæterum memini me legisse M.Curium iurasse se ex præda nihil attulisse præter guttum faginum quo sacrificaret. faginum præterea Cantharum describit Stroza pater.hinc faginus illi Cantharus,effundit glocitanti pocula collo. Virgilius insuper buxum tornatile appellat,quod eo fiebant vnguentariæ pixides,& alia huiuscemodi toreumata,quæ buxea vasa appellare possumus.Buxo etiam fiebant laudatissimæ tibiæ.Seneca,tibi multifora tibia buxo Solenne canit.Betula item.(bouleau,)arbor est eximii candoris quæ fiunt circuli vasis vinariis idonei. Vtilis etiã conficiendis cistis & sportellis flexibili crate.eius ligno nostra ætas varii generis & vsus quoq; vasa conficere solet:quæ(siquidẽ nobis liceat noua effingere vocabula)vasa betulina appellabimus,)vaisseaulx de bois blanc).

Vaſa quoq; hederacea antiquis in honore maximo fuerunt, ea potiſſimum raione qua Plinius ait in vaſe hederaceo vinum tranſfundi; aquam remanere, ſi forte cōmixta ſit. Cuiuſmodi fuit vas illud quod Homerus Ciſſimbium appellat (Græci enim κισσον hederam vocant) datumq; fuiſſe Cyclopi ab Vlyſſe ſcribit. Huius poculi Euripides & Callimachus apud Macrobium meminerunt. Fiebant etiam tūc ex Terebyntho calices excellentiſſimi qui à nomine authoris θηρικλειοι appellabantur: quemadmodum Antigonides & Seleucides. quibus Antigonus Seleucuſq; nomina indiderunt. Plinius, Celebratur & Thericles nomine, calices ex Terebyntho ſolitus facere torno. B.

Vaſa vitrea.

Vitreorum vaſorum vſus quæ Græci ὑάλινα vocant, haud ita pridem inuentus eſt, Vitrum autem quando primum inuentum & quomodo conflatum, Plinius recenſet lib.34.cap.24. Neq; vero alienum fuerit vaſa potoria quæ ex vitro fiunt vna cum vulgo vitra appellare: quemadmodum Martialis vaſa cryſtallina, cryſtalla appellat. Itaque ſi quidem vitrea vaſorum materies ex ſilice conflata fuerit, vitra ſilicea ſiue ſilicina appellabimus. Si vero lapidibus vſtis, vt fere fit vitra erunt lapidea; atque in hoc communem loquendi vſum non aſpernabimur.

Vasa vitrea excellentissima laudantur hodie, ex Murano oppido Venetiis proximo, in ipso Adriatico mari.

Calices vitrei, vasa erant potoria quemadmodum etiam nobis, quorum formam imitantur sacrosancti illi calices quibus nostri seniores in sacrificiis diuinis vtuntur. Vulgus vocat, (vng calice). Quod autē calicibus biberent antiqui, id ostendit locus Horatii

Fœcundi calices, quem non fecere disertum?

Cæterum calices vitrei à Græcis verbum è verbo κυλικες υαλινοι dicuntur authore Iulio Polluce. Erat & Nimbus vitreus, cuius mentio multa apud Martialem. B.

Vasa cryſtallina

Cryſtallum fieri aiunt gelu vehementiore concreto, argumento esse non aliubi reperiri, quam vbi hybernæ niues maxime rigent, glaciémq; esse, vnde nomen Græci dederunt. Ex cryſtallo autem vas amphorale visum eſt, authore Xenocrate.

Asyntheta Plinius author eſt, vocari vasa cryſtallina pura, sine vlla macula & vitio: vitia enim artifices cælatura occultant. Iuuen. Grandia ponuntur cryſtallina. De poculis intelligit, quæ ex cryſtallo fieri solebant. Mart. in 3,

Opimianum morionibus nectar,
Cryſtallinísq;, murrhinísq; propinat.

Idem in decimo,cryſtalla,pro cryſtallinis vaſis dixit. Plura qui volet,requirat ex Plinio.

Vaſa murrhina.

MVrrhina pocula antiquis laudatiſsima fuerũt, quemadmodum cryſtallina refertque ea, Plinius ex oriente mitti:inueniuntur enim ibi in pluribus locis,nec inſignioribus Parthici regni, præcipue tamen in Carmania amplitudine nuſquam paruos excedunt abacos, craſsitudine rara, quanta vaſi potorio eſſe debet.Humorem putant ſub terra calore dẽſari.Quod autem in Murrhinis magis laudatur, eſt ipſa colorum varietas,ſubinde circumagentibus ſe maculis purpureis & rubeſcentibus,lacteis,quas maculas videre eſt in illo piſce qui murrhena dicitur: vnde murrhina vaſa dicta crediderim.B.

Murrhina vaſa ætas noſtra non nouit: tantum hoc memini,me vidiſſe Venetiis quædã vaſcula quæ ex oriente adferri ſolere audiebamus:aiebántq; neſcio quot annos in penitioribus terræ locis aſſeruari ſolere,priuſquàm exerantur donec pelluceant. atq; ob id venenum nunquam admittere,vulgus porcellanam vocat.ob id fortaſsis quòd ex eo puluere quẽ Plinius puteolanum vocat,quique in aqua indureſcit ac lapideſcit,efficta erant,vt dicantur quaſi puteolana,ab Italis.Sed nihil huius rei compertum eſt nobis præter diuinationem.Murrhinum autem quid ſit,

nescio an recte coniicere poterimus eum esse lapidē pretiosum,quem vulgus vasculariorum vocat aquā marinam.accedit enim ad descriptionem Plinii, quā de murrhino conscripsit.Cæterum illud tantum adđam vasa murrhina apud antiquos summo in pretio fuisse.hinc ait Tranquillus Augustum ex Alexādria capta nihil sibi præter vnum murrhinum calicem & instrumento regio retinuisse. De his autem videto Plinium.

Vasa lapidea.

FIebant & apud antiquos vasa lapidea,in multos vsus,& ex delicatissimis potissimum lapidibus, ac marmoribus pretiosis:qualia erant quæ ex onyche marmore Arabiæ pretiosissimo fiebant. vt vasa potoria apud Germanos primum onychina facta refert Plinius.deinde pedes lectorum & sellas ex eodē marmore cœptas fieri dicit.Cornelius Nepos tradit magno fuisse miraculo,cum P.Lentulus Spinter amphoras ex onychino marmore & vrceos onychinos magnitudine cadorum ostēdisset. Est & præter hūc alter quoque pretiosus onyx quem cornalinam vocat vulgus. Vide Plinium dictus onyx quòd formam vnguis humani habere videatur.

Quinetiam labra ex Porphyritide ab antiquis fieri solere ostendunt antiqua illa monumēta,quæ adhuc hodie Romæ visuntur,præsertim circa ædem D. Ioannis in Laterano.suntque eius propemodum formæ ac coloris,cuius est vas illud marmoreum quod hodie in Dionysiana visitur, cupam Diocletiani

vulgus appellat. Ego vero labrum antiquum fuisse, existimauerim. Erat autem labrum vas balnearium quemadmodum & solium. Cice. Terentiæ, Labrum si in balneo non est fac vt sit (vne tinne) Inde labellum, (vne tinnette) Plin. Cinerémque in labellis, aqua addita confricant manu, & considere patiuntur. Labra quoque vinaria, lupinaria & olearia Catoni, in quibus lupini conduntur & in quæ vina è lacu, oleum è cortina transferuntur. Fiútque oque apud nos mortaria lapidea in quibus varia aromata contundimus. Hunc præterea, inquit Plinius alabastritem lapidem vocant, qui excauatur ad vasa vnguentaria, quoniam optimè ea incorrupta seruare dicitur (de labastre) Itaque vasa alabastrina dicemus ea quæ ex alabastrite lapide fiunt, (vaisseaulx dalbastre) : qualia vidimus torno eleganter fieri Florentiæ ad antiquũ morem excauata, & efformata ἀλάβαστρον autem Pollux vas vnguentarium appellat, quod à nobis alabastrum siue alabaster dici poterit, cuius vasis fit mentio in Euangelio, de Magdalene quæ effudit alabastrum vnguenti nardi pistici pretiosi. Alabastrũ quoque pro alabastrite lapide sumere videtur Plinius li. 37. cap. 8. Recentissimi authores & circa Thebaidis oppidum alabastrum nasci dicunt.

Vasa fictilia.

Vasa fictilia, omnium vilissmia habebantur, fiebántque ex argilla potissimum, aut alio quouis luto præpingui (potz de terre)

quorum vaſorum efformatores & effictores à fingendo figuli appellati ſunt,)potiers de terre) Hinc Auſonius de Agathocle

rex ego qui ſum.

Sicaniæ,figulo ſum genitore ſatus.

De quo etiam illud à Iuuenale refertur,eundem regem fictilibus in menſa vaſis vſum fuiſſe:

Fama eſt fictilibus cœnaſſe Agathoclea regem.

Fictilia autem erant potiſsimum vaſa aquaria,vt vrcei,hydriæ:præterea etiam culinaria quædam, vt ollæ,lances,catini,& alia huiuſcemodi:de quibus tempus eſt vt ſeorſim dicamus. Si prius illud explicauerimus:vaſorum fictilium præſtantiora haberi ſolere Samia & Aretina:hoc eſt,quæ in Samo inſula & Aretio vrbe Campaniæ fiebant.Plaut.in Capt.Ad rem diuinam quibus eſt opus vaſis Samiis vtitur quemadmodum vulgus Italorum Maiorica vaſa appellat,quæ in altera ex inſulis Balearibus fiunt,quam vulgus Maioricam appellare ſolet. Itidem & nos eadem ratione vaſa Bellouaca dicemus,(potz de beauuays).

DE ALIIS VASORVM DIFFERENTIIS quæ ex eorum vſu ſumi ſolent.itémque de variis eorundem nominibus.

EXplicatis vaſorum differentiis generalioribus, æquum eſt vt ad ipſas ſpecies deſcendamus,quæ & corũ nomina,& vtilitates ipſas complectũtur. Itaque primum de eſcariis vaſis dicendum:deinde vero de potoriis,vinariis,aquariis,niuariis, & huiuſcemodi omnibus agemus ſuo ordine.

Vasa escaria.

VAsa escaria,in quibus escæ, hoc est edulia & mensæ reponebantur,aut deferebantur ipsis conuiuis: quorum nomina seorsim à nobis recensenda sunt.

Vasa promulsidiaria dicebãtur ea quibus promul-sidem apponebant.Est autem promulsis, quod vice mulsi (vulgus vocat,du claré) dabatur conuiuis, ad prouocandam auiditatem cibi(entrée de table) Hu-iusmodi fortassis erant artologani (gesteaulx fueil-letez)oleæ)des oliues)& lucanica,des saulcisses.Ci-cero Papirio Pæto, Neque est quod in promulside spei ponas aliquid,quam totam sustuli,solebam enim antea delectari oleis,& lucanicis tuis.B

Lanx (vng plat)uariæ formæ erat, quemadmo-dum aqud nos quoque esse solet.Lances enim aliæ la-tæ(vnde platum à latitudine vulgus appellauit)aliæ cauæ.Iuuen.Et leues scutulas,cauásque lances.Aliæ item maximæ,mediæ,& minimæ,vt inquit iurecons. Præterea erant aliæ quadratæ,vt apud eundem iure-cons.aliæ rotundæ.Horat.

Vmber & iligna nutritus lance,rotundas
Curuet aper lances,carnem vitantis inertem.

Itaque lanx à latitudine dicta est:apta quidem dapi-bus & escis reponendis.vnde Iuuenalis,

Aspice quàm magno distendàt pectore lancem.B.

Ea etiam tunc vtebantur in sacrificiis deorum, in quibus exta animalium sacrificatorum repone-

bantur. Virgilius.2, Georgicῶn.

Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.

Lances chryſendetas vocare videtur Martial.in.2.

Immodici tibi flaua tegunt chryſendeta muli:

Hoc eſt, lances aureis cruſtis illigatæ & exornatæ, de quibus ſupra diximus. Lãces autem τοὺς πίνακας vocant Græci, atque adeo Atheneus & Pollux. B.

Catinus, lance profundior erat, & à capiendo dictus, (vng plat crueux) Itali adhuc vocant (cadin) Catinis autem vtebantur Romani ad pullos reponẽdos & alia obſonia, vt hodie platis vtimur. Horatius primo Sermonum.

Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc iucundus amicus.

Piſces quoque catinis reponebant. Idem.2.Sermo. Anguſtóque vagos piſces vrgere Catino. Qui piſces obſonii nomine veniunt: id enim græci ὀψώνιον vocant, vt colligere eſt ex 21 Cap. Euang. D. Iohãnis ὄψον enim Græci vocabant, quicquid piſcium aſſabatur ſuper carbones: inde obſonator qui piſces aſſandos emit. Catino autem fictili vtebantur pauperiores. Idem.1. Sermonum.

Aſto diuinis, inde domum me
Ad porri & ciceris refero, laganique catinum.

Quo loco inter Campanam ſupellectilem annumerare videtur.

A Catino diminutiuũ catillum, Idem eodem loco,
menſáve catillum
Euandri manibus tritum deiecit. B.

Feneſtella, vt inquit Plinius, Tympana ſe iuuene dicit appelleta patinas & lances, quas antiqui

magidas appellauerăt. μαγις autem Græcum voca-
cabulum eſt,quo ſignificantur menſæ quæ apponun
tur & remouentur,authore Iulio Polluce. B.

Ferculum,vas ad ferendum obſonium vel pulmē
tarium.

Patina vtebantur antiqui ad coquendos piſces &
cætera id genus.Plin.lib.23.de fece ſapæ: Decoqui-
tur,inquit,in patinis cum ſale & adipe,ad tumorem
quoque maxillarum & ceruicum: tum etiam ferculi
vice.Et niſi me fallit opinio,eadem patina vteban-
tur & ad coquendum & ad ferendum obſonium,eli-
xim præſertim. Horat. 2. Sermonum.

Aſſertur ſquillas inter murena natantes
Tu patina porrecta.

A patina quoque Tripatinum dictum,de quo videto
Bayſium diligenter,vbi loca aliquot Plinii reſtituta
animaduertes.

Patella quoque vas eſcarium,ad olera & pulmen-
ta ponenda.Horatius in epiſtola ad Torquatum li. 1
Nec modica cœnare times olus omne patella.
Iuuenalis in quinta.
Ponitur exigua feralis cœna patella
Quibus verbis palàm eſt patellam pro parua patina
ſumi,quæ ab iſtis tum modica,tum exigua dicitur. Iu
lius Pollux λεκανίδα vocat: Patellas enim vo-
cant Græci λεκανας ſicut etiam κυκλοι apud il-
los dicuntur, quos nunc orbes & quadras dicimus,
de taillouers,des aſſiettes. Bayſius.

Paropſis quemadmodum patina,tum pro vaſe eſ-
cario,tum etiam pro vili obſonio & iure & etiā ma-
za apud Polluçem & Athenæum ponitur.Iuuenalis,

Quàm multa magnáque paropside cœnat.
Erant autem argenteæ paropsides & fictiles.
Martial,lib.x I,
Cui portat gaudens ancilla paropside rubra
Alecem:sed quam protinus illa voret.
Vide diligenter Bayfium.

Discus pro vase escario,Apuleio sumitur: Cœnarum reliquiis discus ornatus. Nisi malimus cum Polluce pro orbibus sumi, quos ille κυλους αργυρους orbes argenteos, η χευματα αργυρα, η πινακας vocat in sexto. Erat item discus massa plumbea ad formam orbicularem facta,quam pugiles & palestritæ siue athletæ in ludis gymnicis iaculabâtur in sublime. Ouid.10.Metamorphoseon.
Splendescunt,latique ineunt certamina disci.

Scutula(vne escuelle)Lance minor erat:quapropter inquit Martialis,Et leues scutulas, cauásq; lances. αριστοφορον item Græci vocant vas in quo prandium defertur,quemadmodum οινοφορον amphorã.

Gabatæ præterea erant vasa alia escaria & pulmentaria. Martialis,
Transcurrunt gabatæ,volántque lances. Idem,
Sic implet gabatas,paropsidásque.

Vasa potoria,&
POCVLA.

Vasa potoria & pocula dicuntur in quibus bibimus, quæ varias formas variáque nomi-

na acceperunt. Fiebant autem argentea,aurea,cry⸗ ſtallina,& lignea,vt prius diximus. Cic.in Verrem Act.6,In his pocula duo,quædam quæ Heraclea no⸗ minantur,Mentoris manu ſummo artificio facta.Po culum interdum pro ipſa potione ſumitur.Virg.
Pocula ſiquando,ſæuæ infecere nouercæ.
A poculo fit pocillũ,pro paruo poculo & vaſe.Plau tus.Tecũ vna,poſtea,tecum aquæ pocilla potitet.

Pocula clauis aureis ſuffixa Homero dicuntur,quæ vulgus pocula martellata vocat.Quẽadmodum re⸗ fert Plinius Agnonen Teiũ Alexandri magni præ fectum aureis clauis ſuffigere crepidas ſolitum fuiſſe, De clauis autem videto in libello de re veſtiaria. Au reos autem clauos Athenæus χρυσοὺς ἥλους vo⸗ cat.

Scyphũ,quem ſcypphum nonnulli ſcribunt vel cy phum, Græci σκυφοὺς dicunt,& σκυπφοὺς vt docet Athenæus in xi.(vne couppe).Eſt autem vaſculum potorium,vt cuique notum eſt.Inter ſcyphos laudã tur in primis Bœotii:quibus Hercules primum in ex peditionibus vſus eſt,deinde Rhodiaci,ſequentibus Syracuſiis. Virg.
Et ſacer impleuit dextram ſcyphus. Scypho enim ve teres in conuiuiis & ſacrificiis vtebantur.

Cyathis antiquos potus ſui menſuram metiri ſo⸗ litos etiam inter epulas,ex eo coniicio,quod ſerui quidam ad cyathos ſtare vel eſſe dicebantur, vt ſer⸗ ui ad limina & pedes:hoc eſt,qui foribus præerant & pedibus excalciandis ,dum cœnaturi eſſent Do⸗ mini.Hinc Cicero , Seruum meum à pedibus tibi

misi. Quod autem cœnaturi vel discubituri soleas deponerent, ostendit locus Martialis:

Deposui soleas, affertur protinus ingens
Inter lactucas, oxygarúmq; liber. Cæterum seruos à cyathis Græci οἰνοχόους dicunt: vnde cyathus à quibusdam vocatur οἰνοχόη, quod vocabulum ab hauriendo & fundendo vinum deductum est. Hoc autem munere qui fungebantur, dicebantur κυαθίζειν, hoc est cyathissare: quo verbo vtitur Plautus in Menæhmis, Nō scis quis ego sim qui tibi sæpissime cyathisso: hoc est, cyatho vinum bibendum admetior: quod Athenæus dicit κυάθῳ οἰνοχοεῖν. Appelabantúrque hi pincernæ, non omnino inepto vocabulo, nempe quod à Græcis deductum fortassis putabitur vt eum significet cui conuiuæ identidem dicunt πίνειν κέρασον id est, misce vinum, vel tempera vinum vt bibam. Quod munus apud antiquos nobilissimi iuuenes in publicis ac sacris conuiuiis obire solebant: quemadmodum Ganymedem in deorum conuiuiis fabulæ fecisse referunt, vnde & deorum pincerna appellatus. Qui mos hodie quoque apud Italos, & nobiliores quosdam Gallos obseruari solet, vt iuuenes quidam, aulicis dum ministrant potum, aperto capite, altera manu cyathum, altera phyalam aquariam tenentes, tantum aquæ vino misceant quantum à conuiua expostulatur. Sed hæc omnia ex Budæo decerpta in libris de Asse: suus enim est vnicuiq; honos tribuendus.

Patera, (vne tasse,) ab ethymo dicta, quod ampla sit, & pateat: fiebat autem vt plurimo aurea ve

argentea,aut nobilioris atq; excellentioris alicuius metalli: erat enim principum ac regum poculum.

Virgilius,

Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Calix,(vng calice),aliud poculi genus,quod interdum vitreum, interdum murrhinum fieri solebat. Martialis lib.4,

Prodat perspicuus,ne duo vina calix.

Illud porro sciendum est calicem à probatissimis authoribus poni non solum pro vase,sed pro ea tantū vasis parte quæ humoris capax est.Quinetiam Plinius rosæ calicem dixit,eam partem quæ rosæ luteos apices in se recipiat,& contineat.vide Baysium diligenter.Calices etiam fictiles erant tum ad bibendū apti,tum etiam ad legumina reponenda.Ad bibendū autem calices fictiles factos fuisse,refert Plutarchus in libello de cohibenda iracundia: D.Claudium Cæsarem conuiuæ qui pridie scyphum aureum surripuisse existimabatur,reuocato in diem posterum,calicem fictilem apposuisse.Ad legumina vero reponēda,Ouidius lib.5.Fastorum,

Stant calices,minor inde fabas,olus alter habebat.

Modiolus,vas paruum,factum ad modii similitudinem,cuiusmodi ferè sunt ea quæ gobeleta dicimus Et Venetiis latini vocabuli vestigia vulgo retinent, vocant enim (mozol)quasi(modiol,)propter affinitatem d,cum z. B.

Amphithetum poculi genus,ita fictū,vt quauis ex parte positū staret,nullumq; certum haberet fundū. Hinc prouerbium in eum qui liberius & meracius,

proclinatum, vocatur & Amphicypellum, velut vndique introflexum.

Cymbium, poculum in modum cymbæ, hoc est, nauiculæ factum, cuiusmodi sunt thuris repositoria in nostris sacris. Fiebant autem interdú cymbia pretiosissima ex chrysoprasio lapide viridanti. Plin. libr. 37. cap. 8, Præfertur his chrysoprasius porri succum & ipsa referente. Sed & paulum declinans à Topasio in aurú. Huic & amplitudo ea est, vt cymbia etiã ex ea fiant, Gylindri quidem celerrime. Quo ex loco, nescio an diuinare possimus cylindros pocula etiam fuisse pretiosa ex huiusmodi lapidibus facta. sed nihil temere. Est & cymbium lactis quoque poculú. Virg. Inferimus tepido spumantia cymbia lacte.

Guttus, poculum erat quo in sacrificiis vtebãtur, quando guttatim liquorem aliquem inspergere volebant: quemadmodum vasa illa esse solent in quibus acetum recondimus, quæ angusti sunt admodú oris. Plinius lib. 16 cap. 39. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse, præter guttum faginum quo sacrificaret. Gellius lib. 17. Guttum Samium imprudens, inanem, tanquam si esset oleum, affert.

Cantharus, proprium liberi patris poculum, erat autem ansatum, vt coniicimus ex Virgilio, qualis esse solet lagena. De Sileno:

Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.

Cantharum autem nomen esse nauigii ostendit Macrobius ex Menandri testimonio, ad cuius formam poculú Bacchi factum erat, noménque inde

acceperat.

Culigna Catoni, vas potorium quo messores vtebantur, atq; in fœnogræco reponebant, vt bene oleret. In eo autem, tantum vinum reponebatur.

Crater, crateris, (vng hanap). Virgilius,
Crateras magnos statuunt, & vina coronãt. Idem,
Craterásque duos statuam tibi pinguis oliui.

Pro cratere psycterem posuisse videtur Plutarchus in vita Alexandri: de Glauco medico: quem (inquit) Alexander in theatro absentem nactus, caprum prãdit assatum, & ingentem vini psycterem hausit. Nisi pro maiore & ampliore vase sumi videatur.

Lagena, (vne bouteille,) vas fictile. quo ceu potorio vtuntur qui per æstatem atq; ardores maximos in agris negotiantur. Ea forma, inquit Budæus, qua hydriæ fictiles hodie à Bellouacis importãtur. (cruches de beauuays). à tereti enim collo distenta ventris laxitas, iterum sensim ad imum gracilescit.
Martialis,
Nulla cathenatis pila est præcincta legenis.

Vasa vinaria.

VAsa vinaria, in quibus vinum ad nostros vsus reponere solemus. Quo in loco etiam de illis vasis vinariis tractabimus, quæ mensuram certã continere solent.

Cadus (vng caque) amphoras duas & bessem capit

hoc eſt.duodenos congios Parrhiſinos. Fuit autem cadi forma apud antiquos, turbinaria ex Plinio , id eſt.cono,& ſtrobylo,& nuci pineæ ſimilis. Ouidius quinto Faſtorum.

Promit fumoſo condita vina cado. Virgilius,

Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes. Cadis etiam vtebantur antiqui ad ſalſamenta condienda.

Cirnea vas vinariũ,quo vinum é cadis detrahebatur.vulgus Italorum ſimile quiddam vocat (vng bocal).Plautus,Cadus erat vini,inde impleui cirneam. Congius quartarios quaternos continet,Græci choa dicunt. Sextarium lingua noſtra vernacula nulla ratione vocauit.(vng ſeſtier de vin).

Vrna,hemiamphorion ſeu ſemiamphora quoque dicitur: quadraginta enim vrnæ , viginti amphoras valent ex ſupputatione Columellæ.Sedecim autem vrnæ,modium noſtrum faciunt,id eſt,quatuor & viginti brochos

Brochus vero , à verbo Græco βρέχω dicitur, quod fundo ſignificat:eſt autem vas fundendo vino accommodatum , implendis,deplẽdiſq; culeis,& vaſis conditoriis, & vino quocunq; modo tranſuaſando.Græci œnophorum ex eo appellant,quod vino comportando aptum ſit.Iuuen. Tãdem illa venit rubicundula,totum

OEnophorum ſitiens plena quod tenditur vrna.

Sed vt ad vrnam redeamus , veteres inuenio vrnis non ſolum ad vinum & aquam vſos , ſed

etiam ad mortuorum & concrematorum cineres reponendos, cuiusmodi antiqua monimenta passim in Italia reperias: vrnis etiam ad suffragia vtebantur. Virgilius, Quæsitor Minos vrnam mouet. Vrnas præterea olearias fictiles Cato ponit.

Amphora, vinarium & aquarium vas. Quod autem etiam aquarium esset. ostendit locus Horatii in arte

Institui, currente rota, cur vrceus exit?

Quod vero magis vinariū fuerit, ex hoc liquet quod de Bonoso imperatore dicitur, qui cū se suspendisset dictum est, non inperatorem, sed amphoram pēdere: vino enim plus satis indulgebat. Martialis,

Amphora non meruit tam pretiosa mori.

Amphoræ forma tesseraria fuit, & in ceruicem gracilescens. ex Catone. Singulæ autem amphoræ, decem & octo quartarios nostros capiūt, hoc est, sextarios Romanos duodequadraginta. Romæ præterea in angiportis & angulis vicorum amphoras fictiles collocatas fuisse memoriæ proditum est, in quibus vesicæ commeantium, vt inquit Suetonius, exonerarentur. Hinc Caii Titii oratoris dictum in oratione pro lege Fannia, Dum meiunt, inquit, nulla est in angiportu amphora quam non impleant. quippe qui vesicam vini plenam habeant.

Dolia, inquit Nonius, vasa sunt grandia, quibus vinum reconditur. Cato, Tinum in doliis hoc modo vænire oportet. Quod genus vasis prius ab antiquis Calpar dictum Varro in Nonio asserit. Sesquiculeare dolium Collumella, tri ginta amphorarum

dolium appellat. Ventrosa autem dolia eodē autho re fuerunt. Quinetiam olearia dolia fuisse affirmat lib.vi, quorum magnitudinem culearem fuisse dicit. Cato de re rustica, Eos conculcatos in dolia picata indito. Dolia picata appellat, pice illita, (poissez.

Linter, genus dolii rusticani. Tibul.lib.1,
Aut mihi seruabit plenis in lintribus vuas. Est etiā lignū cauatum istar nauiculæ. Vnde & pro naui accipi (solet.

Cuppa, (vne cuue,) maius vas ligneum ad vinum condiendum. Lucan.4, Namq; ratem vacuæ sustentant vndiq; cuppæ.

Quadrantal, inquit Festus, antiqui vocabant amphoram, quod vas pedis quadrati, octo & quadraginta sextarios capit. Plautus,

Anus hæc sitit, quid ita sit? modica est, capit quadrantal.

Cybium à Græcis dictum, ex Budæo, vas illud, quod prisci Latini quadrantal appellabant. Dictum cybium, quias eius medium æquè patet in omnes partes: quod genus à geometricis cybos dicitur.

Modius, (vng muy,) Gallicū vocabulū est & aridorum & liquidorum mensuræ, non modo priscum sed varium pro locorum varietate nomen obtinens. Modii autem nostri mensura, 36. cōgios nostros capit, quos vulgus sextarios nulla ratione appellat.

Medimnus, ternos modios Romanos continet, mimnam vulgus vocat per syncopem, (vne mimne).

Modius autē Romanus non dispar erat ei mensuræ quā bœotiū vocamus, (vng boesseau). Chœnix vero semodi⁹ dicebatur, (vng demy boesseau,) vt illud

obiter dictum sit. Bud.

Culeus, vne pippe, modios nostros duos & semis capiebat, id est, sexaginta Romanos. Magnū autem vas ex eo fuisse apparet, quod in culeo scorteo damnati lege Pompeia, cum cane & gallo, & vipera insuebantur.

Culeos aūt nūc sesquimodiales habemus, id est, duodecim amphorarum, cuius vocabulū vulgare ad latinū alludit. Quo genere Ligeris fluuii accolæ vtūtur. Est & aliud genus culei maioris captus. quos tonnellos appellamus vulgo. Budæus lib. 5. de Asse.

Mirum autem est Gallos nostros, φιλέλληνες vsqueadeo fuisse in hisce vasorum, & mensurarū nominibus, vt etiā integra vocabula retinuerint, quemadmodum in sequentibus dicemus, primum à minoribus vasis incipientes.

Hemixestes, demy sestier, minima mensura ac minimum vas vinarium à nobis dicitur, quod vocabulum, merè & integrè græcum est, significat enim dimidiatum xestem. Xestes autem est hemina.

Cheopina (vne chopine) à Græco χεῖ πινέιν, quod in ea tantum funditur, vel hauritur vini, quantum homo sitibundus vno haustu absumere possit. Lugdunenses filletam appellant, quasi fideliam, quæ duplex pintam continet.

Pinta, vne pinte, à Græcis deducta: illi enim pitynam appellant vas quoddam vinarium: deinde ex pityna per syncopem fit pitna: nos autem transpositione literarum, pintam diximus, à πίνω bibo: vnde aliud quoque vocabulum deductum habe-

mus, (vng pion) pro potore & helluone.

Quartarium (vne quarte) apud Catonem, est congii sexta pars. Nos vero brochum appellamus, sesquisextarium Parrhisinum, quæ mensura dimidio maior est vrna, id est, hemiola est vrna brochi. Itaque quartarium dicimus, nō quartam partem alicuius maioris mensuræ, vt Latini vocauerunt: Sed vas quod quatuor mensuras caperet, id est quaternas cheopinas. sic ternarium, quod tres (vng pot de trois chopines) Semissem autem vocant Lugdunenses, quam quartam vocamus (vne cymese). Sed hæc omnia ex Budæo, ne quis fallatur.

Fidelia, inquit, nonius, vas Samium ad plurimos vsus: nos autem pro vase vinario vtimur, quod lingua nostra corrupto vocabulo vocat, (vne fillette) præsertim apud Trecenses: nam Lugdunenses pro cheopina accipiunt. Fideliarum autem Trecensium forma est lignea, quemadmodum cadisci. Plautus, Sed si reperero o fides, mulsi congialem plenam, faciam tibi fideliam. Eodem modo quo Plinius Congiarium cadum dixit. Fideliæ autē antiquorum qua forma fuerint, legisse me non memini: sed fictiles & vitreas apud Columellam legimus.

Orca vas Hispanicum Varroni, factum ad similitudinem marinæ belluæ, quæ à Festo orca dicitur. Persius Augustæ collo non fallier orcæ.

Fuit antem orca, vt ego quidem coniectari possum, vas vinarium, olearium, salsamentarium, & salgamarium. Quinetiam Festus vocat orcas ficarias te-

retes,atq; vniformi ſpecie:quarum ratio non ſua mẽ ſura,ſed ſua forma conſtat.Orcis adhuc hodie ſalſa-mentarii negotiatores vtuntur.

Diota,vas fictile,vtrinque anſatum,aptiſſimum ſeruando vino.Horat.lib.1.Carm. atq; benignus
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum Diota.

Quibus verſibus adducor vt credam,Diotam Sabinis in vſu fuiſſe ad vinum aſſeruandum in multos annos,quemadmodum hodie in Hiſpania fieri ſolet.Ad quod munus propria etiam dolia picata habent.

Ciborium,vas vinariũ ad ſimilitudinẽ foliorũ colocaſiæ incuruatum,& læue factum atq; expolitum.
Horat.2.Carm,
Obliuioſo læuia maſſico
Ciboria exple.

Seria quoq; formam certam vaſis denotat,nõ certam menſuram.Vas erat variæ capacitatis,ad multos vſus accommodatum,puto tamen oblongum fuiſſe, ex Columella multis in locis.Ac ſi nobis coniectari licet,& aliquid diuinando conſequi,ego putarim oblongas & fictiles ſerias fuiſſe,ceu vrnas quaſdam in quibus aquam aſſeruabant,donec pacatior fuiſſet:qui mos hodie quoq; Romæ perdurat.Liuius,Et in vico hiſtrio,ſontem tanta vi aquæ fluxiſſe,vt ſerias,doliáque velut impetus torrẽtis tulerit. Terentius,Serias omnes releui.Inde ſeriola.Perſius 4,Seriolæ veteris metuens deradere limum.

Vasa aquaria.

INter vasa aquaria non solum annumerabimus ea quæ frigidam continere solent, & in quibus aqua gestari, aut cum quibus hauriri aqua solet: sed etiam ea in quibus aqua igni calefit.

Vrceus, cuius diminutiuum vrceolus, vas aquarium, vt tamen vrceus esset ad frigidam, vrceolus ad calidam. Inde vrceoli ministratorii apud Martialem Vrcei quoq; sunt ex Iureconsulto, quibus aqua in æneum infunditur. B. Manisternam Plautus vrceum aquarium vocat.

Ahenum autem vel æneum, (vng coquemart), cucumam vulgus vocat, vas ad parandum aquæ calidæ potum Horat. 2. Epist. emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum
Miliarium quidã vocant (vt inquit Athenæus in tertio) cuius etiam meminit Palladius, nonnulli Græcorum verborum artifices ἰπολέβητα appellarunt & ἰπολεβήτιον, Pollux ahenulum vocat. B.

Hydriam latine vocamus vrnam aquariam, (vne cruche). Hydria etiam tunc vtebantur antiqui ad ferenda suffragia, & ad colligendos continendósque mortuorum cineres. B.

Calpis Plutarcho in Marcello idem quod hydria esse videtur: Herodotus item pro vase aquario sumit.

Craterra Nonio, vas hauriendæ aquæ proprium: nos Situlam vocamus. Quo vocabulo etiam vti-

tur Plautus: Si hanc ſitulam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero. Plin. lib. x. cap. 43. de coruorum induſtria, Tradĕdum, inquit putauere memoriæ quidam, viſum coruum per ſitim lapides congerentem in ſitulam monumenti, in qua pluuia aqua durabat, ſed quæ attingi non poſſet: ita deſcendere pauentem expreſsiſſe tali congerie, quæ poturo ſuffi ceret. Huius autem eſt diminutiuum ſitella, erátque vaſculum in quo ſuffragia populi colligebantur in creandis magiſtratibus. Cic. pro Cornelio, Neque maius eſt legere codicem, quum intercedatur, quàm ſitellam ipſam cum ipſo interceſſore deferre. Niſi mauis legere ciſtellam, quod mihi ſanè commodius videretur.

Suturnium, vrceolus ſeu guttus ex quo aqua in pelluuium deſtillat (vng goutteron, vng biberon).

Pelluuium autem vas eſt in quo pedes lauantur, vel ex ipſius vocabuli indicatione (vng baſsin a lauer les piedz.

Malluuium quoque vas patulum, in quo manus abluuntur (vng baſſin a lauer les mains).

Peluim nonnulli à pelluendo dictam putãt: Varro à pedum lotione, Græci πελιμκαι πελικα dicunt itaque verius à Græco deduci putabitur. Quin etiam vas illud in quo pocula lauantur, Græci Ͽλκαι ομ ποτιρίων vocant. B.

Trulleum, vas quo manus perluuntur.

Trullam quoque vas fuiſſe aquarium ex ære Corinthio fieri ſolitum coniicitur ex Plinio libro trigeſimoquarto cap. 2. Sunt ergo vaſa tãtum Corinthia quæ illi elegàtiores nunc æs ſculpendo transferunt modo in lucernas, modo in trullas, nullo mũditiarũ

respectu. Sed & trulla vas est vinarium, sic dictum quod vsu teratur: vel vt alii putauere, à transuolando, quod per eam aqua transuolet. Iuuen. in tertia, Si trulla inuerso crepitũ dedit aurea. De trulla quoque murrhyna loquitur Pli. li. 37. de. T. Petronio.

Pollubrũ vas aquatile ad lauandas manus. Fabius pictor apud Nonium, Aquam manibus dato, pollubrum sinistra manu teneto. Erat autem vt plurimum argenteum. Liuius, Argenteo pollubro, & aureo gutto. quo ex loco dixerim guttum esse vas illud quod nos vocamus (vne esguiere a biberon) nisi mauis, mistarium appellare cum Lucilio, sed mistarius geminas ansas habebat, & longus erat, quo aqua vino miscebatur.

Chus siue choa, vne esguiere) vasis genus quo aqua fundebatur ἀπὸ τοῦ χέειν quod est fundere. Est & mensuræ genus humidorum apud Atticos, Romanum congium capiens, nempe sex sextarios, siue cotylas Atticas duodecim.

Phialas præterea vitreas & aureas fuisse coniicitur ex multis authorum variorum locis Græci. φιάλην & φιάλιον vocant. fueritne autem vas aquarium, an vinarium, dubium est: poculum tamen aureũ fuisse Plinius affirmat. lib. 33. Nos tamẽ vitreum vulgo affirmamus esse vas (vne phiolle) Itali caraffam vocant.

Armillum inquit Varro, vrceoli genus, quod armo ferebatur.

Amula, vasculum erat in quo ferebatur aqua lustralis ad expianda scelera. dictum ab amoliẽdis peccatis) vng benoistier. hinc amuletum diminutiuum, remedium aduersus inuidiam & veneficia.

Anthlia,vas hauriendis aquis idoneum.Mart.li. 9, Curua laboratas anthlia tollit aquas. Hinc verbum exanthlare,exhaurire.

Solium,vas erat quo in thermis vel balneis lauabantur.Quod factum olim tanto ſumptu refert Liuius,vt mulieres ſoliis argenteis vterentur.

Colum niuarium vas erat quo aqua ex niuibus colari ſolebat,ad delicias Romanorum: vt æſtiuo tempore frigidius biberent. Mart.

Attenuare niueis norunt & lintea noſtra,
Frigidior colo non ſalit vnda tuo.

Itaq; vtebantur etiam ſacco niuario,qui lineus erat, vt liquidius merum potarent,quale eſt illud quod vocamus(vne eſtamine).Nos hodie colo vtimur ad lac colandum:& eſt vas ligneum quod fundum linteum habet ſibi annexum:vulgus vocat(vng couloüer).

Vaſa olearia, & VNGVENTARIA.

VAſa olearia non ſolum appellabimus ea in quibus oleum in cellis reponitur vt cadi,vrnæ,& dolia olearia,ſed etiam ea in quibus oleum cõſumitur in vſum noſtrum,vt lychni lampades,& huiuſmodi:de quibus æquum eſt nunc vt diſſeramus.

Lechytus,pro ampulla olearia ſumitur in ſacroſanctis bibliorum voluminibus,nempe libro. 3. Regum. Iulius autem Pollux in ſexto, λήκυθον inter

vasa vnguentaria annumerat. Atqui oleum inter vnguenta veteres posuere: quando nullum vnguētum optimum absq; oleo fieri videmus.

Alabaster, vel alabastrum, vas vnguētariumquod vel ex onychino marmore vel alabastrite fieri solebat. Cic. lib. 2. Quæst. Acad. Quibus etiam alabaster plenus vnguenti patere videtur. Mart. lib. 11, Quòd Cosmi redolent alabastra, phocíque deorum. Idem etiam onychen eodem libro pro alabastro posuisse videtur.

Profertur Cosmi nunc mihi succus onyx.

Ampullas item consimili ratione annumerat inter vasa vnguentaria, libro tertio:

Et Cosmianis ipse fusus ampullis.

Quarum formam describit Plinius lib. 3. Epist. Quibus non hians est, nec statim patens exitus. Apuleius in floridis, Ampullam oleariam vocat. Quod autem turgida & vētrosa fuerit, id ostendere videtur locus Horatii in arte poetica, qui ampullas & sesquipedalia verba, pro turgentibus & grauibus ponit. Hinc ampullam dicimus in corpore, illam cutis prominētiam & inflationem quæ ex humore aqueo, vel etiam spiri tuoso aliquo aere incluso inter cutem & carnem eleuari solet. Suetonius in Domitiano pro vase vitreo accepisse videtur, vt non temere, inquit, super cænam præter martianum malum, & modicam in ampulla potiunculam sumeret.

Pixis quoq;, (vne boette,) pro vnguentario vase ligneo & maxime buxeo sumi videtur. Nescio an pixides sint ea vasa quæ Plutarchus in Aristide: &

Alexandro τοὺς κροσσοὺς vocat. olei quoque & vnguenti crossos liberi adolescentes deferunt.

Concha item pro vnguentario vase ab Horatio ponitur.

Funde capacibus vnguenta de conchis.

Lucerna, (vne lampe), vas in quo oleum consumimus, vt luceat, & splendorem emittat: Græci τὴν λαμπάδα, καὶ λύχνον, καὶ λυχνίον vocant Hinc de Domosthene dictum est, eius scripta lucernam olere Fiebant antiquitus lucernæ, quemadmodum etiam nunc apud nos ex ære. Plin. lib. 34. cap. 3, Sunt ergo vasa tantum Corinthia, quæ isti elegantiores, nunc æs sculpendo transferunt modo in lucernas, modo in trullas, nullo munditiarum respectu. Lucernam autem à lychno dictam contendit Seruius, vnde inquit primam breuem habet. Iuuen.

Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ.

Quod autem oliuum lucernis imponere solerent antiqui, ostendit locus Horatii. vngor oliuo

Non quo fundatis immundus nauta lucernis.

Lychnus, idem quod lucerna, cum tamen pro cãdelabro accipere videatur Virgilius primo AEneid.

Dependent lychni laquearibus aureis.

Sirpus autem ille laneus, qui circunfusus oleo & incensus ardet in lychno, à Græcis ἐλλύχνιον appellatur, (la meche).

Lychnuchi pensiles, (grans chandeliers ou lampes qui pendent aux esglises). Plin. lib. 34. 3, Placuere & lychnuchi pensiles in delubris, arborum modo mala ferentium lucentes. Erant enim maxima candelabra ex ære Corinthio vel AEginetico cõflata, cuius

modi hodie quoq; in templis nostris visuntur, & in aulis principum.

Candelabrum, (vng chandelier,) à candelarum lumine nomen impositum habet, inquit Plinius. Fiebant autem ærea candelabra etiam apud antiquos, sed Corinthio ære facta fuisse negat Plinius: quin potius AEginetico fiebant.

Vasa culinaria.

SVperest nunc vt vasorum culinariorum species ac formas explicemus. Vasa autẽ culinaria, quæ & coquinaria Plinius vocat, sunt ea quibus coquina vel culina referta est, aut quæ in culina reconduntur: nempe frixoria, & ea in quibus pultem & pulmenta, atq; alia id genus cibaria decoquimus in vsum nostrum.

Aula siue olla, vas fictile vel etiam æneum ad pultem & olera coquenda, quod vel prouerbio manifestum fit. Catullus, Ipsa olera olla legit.
Iuuenalis satyr. 14,
Et grandes fumabant pultibus ollæ. B.

Pultem autem (vt obiter illud dicam) vulgus vocat, (de la puree): pulmentum vero, (du potaige): generale enim est ad multa. Cæterum ab olla diminutiuum fit ollula, siue vt antiquis placuit aulula (vng potelet). vnde Plauti comœdia nomen accepit, vt aularia diceretur, propter repertam à sene auri plenam aululam.

Caccabus, Græcum eſt, ex Athenæo in quarto & Ariſtophanis paraſito, illi enim κακκαβον vocant: vas autem eſt in quo pulmentaria ſuper ignem coqui mus. B. Nomen traxiſſe quidam aiunt á ſono, quē ſupra ignem poſitus facit. Apitius, Capita porrorum ſimul elixabis in caccabo nouo, vt aqua ad tertiam deferueat. Fiebant autem apud antiquos etiam argentei caccabi, vt videtur affirmare iuriſconſ.

Patinam quoque inter culinaria vaſa annumerare videtur Paulus iureconſultus: nam & eſcis coquendis & etiam deferendis ſupra menſam ſeruiebat, vt diximus in vaſis eſcariis. qui mos hodie quoque Venetiis obſeruari a nobis viſus eſt.

Lebes, vas æneum aptum carnibus coquendis, aut etiam aliis rebus (vng chauldron, ou vne marmite,) quod vas quia profundum erat, ideo curuum ab Ouidio dicitur: Fragiléſq; cadi, curuíque lebetes.
Idem, Viginti fuluos operoſo ex ære lebetes.
Hoc eſt, cælatos, vel ſigillatos, vt ſupra diximus, & operibus ſculptis inſignes. Virg.
Ingens argentum, Dodoneóſque lebetes: Hoc eſt, ære Dodoneo conflatos, & factos. Erat autem Dodona ciuitas Epyri, in qua conflabatur & reperiebatur æs optimum, admodum reſonans ex quo etiam bracteæ æneæ fiebant, vnde prouerbium, AEre Dodoneo loquacior.

Tripus (vng trepier) ferreum quiddam, ſuper quo vaſa igni admouebantur. Tripos autem tripodis, menſa in templo Apollinis Delphici cui ſuperponebantur cortinæ. Plinius libro. 33. Tripodibus etiam

donabantur fortes Athletæ. Horatius lib.i.Carm. Donare tripodas, præmia fortium Graiorum.

Sartaginem Græci λοπάδα καὶ λοπάδιον vocant. Nos vulgo Galli, vt opinor, (la poalle,) vt vocabuli Græci nō leuiter pressa vestigia retinere videamur. B. Alii patellā vocāt, sed opinor, barbare: nā patella quid sit, superius ostendimus, cū de patina ageremus Cæterum τήγανον Græci pro sartagine accipere solēt, nēpe pro eo vase culinario, quod frixorium alii vocant: Itali, (vna frissora,) vnde τηγανίζειν, frigere & coquere in sartagine, vt opinor: atq; hinc etiā Galen⁹ panes tiganitas vocat, in sartagine coctos cū caseo, oleo & aliis admixtis, ad saporē cōciliādū qualia sūt ea quæ nostris coquis in cōuiuiorū apparatib⁹ fieri solēt, (des bignetz:) Itali vocāt, (delle fritelle,) vnde etiā fritillæ à quibusdam latinis enunciantur.

πύρονον καὶ πυρφόρον Pollux vocat, quā nos cauferetam dicimus (vne chaufferette, ἀπὸ τοῦ καῦμα φέρειν hoc est, ab igne ferendo: est enim id vas in quo ignē recondimus, super quod discos escarios, & lances reponere solemus, etiam dum in mensa sunt: vt iusculum vel etiam ipsa caro, aut siquid est aliud, calidum à nobis edatur.

Veru vel veruculum, (vne broche,) inter culinaria instumenta Pollux annumerat, appellatque ὀβελὺς καὶ ὀβελίσκους Virgilius,

Pars in frusta secant, verubúsque trementia figunt,

Plin. lib.33, Ex eo sublata veruculis ferreis, atque ipsa flamma conuoluitur veruculo, vt sit modici

hodie viri Galliarũ primarii: quin & aureis vasis ventris onus exipiebant, quod de Heliogabalo imperatore refertur. Anthenæus tamen in quarto, scaphium inter vasa, vel potoria, vel escaria adscribit: nisi me fallit memoria. B. Lucretius quoq; libro sexto pro quolibet vase lati orificii sumit:

Et ramenta simul ferri, furere intus ahenis.

In scaphiis. Vitruuius, In eoq; collocetur, circiter solis occasum, scaphium æreum, aut plumbeum, vt peluis.

Matella, vas vrinarium à Græcis ουρηνὴ, vnde nos vocauimus, (vng urinal). Iulius Pollux ενουρηθρα vocat. Martialis in z.

Matella curto rupta latere meiebat.

Matellam autem crepitu digitorum poscebant veteres, vnde iocus Martialis in Paneretum. B. Matellionem Tullius in Paradoxis vocat: Quid enim censes si L. Mummius aliquem istorum videret, matellionẽ Corinthium cupidissime tractantem, &c. Matellionem Corinthium dixit, ex ære Corinthio factũ. Varro, Postularet Trulleum, matellionem, peluim.

Coculum M. Catoni, vas est æneum aptum coctionibus. Plautus, AEneis coculis, excocta est mihi omnis materia. Plura si quis inuenerit: huic ordini adscribat. Ego vero, tantum ea quæ inter legendum occurrerunt, ex bonis authoribus congessi.

Vaſa viminea.

FErē opuſculum clauſeram,cum mihi in mentem venit vimineorum,quæ ſanē poſt vaſa lignea exprimere fortaſſis commodius fuiſſet:ſed quando etiam hic locus,nos ad eorum explicationem inuitat ſimul omnia docebimus.

Vimen igitur erit,omne virgultum molle & ad ligandum aptum,quales ſunt virgæ populi,vlmi,& betulæ.& ſanguineorum fruticum.atq; etiam coryli & ſalicis,quæ præcipui ſunt ad vaſa vſus. Vnde lentum vimen vocauit Virgilius lib.3:hoc eſt,flexile,& in quanuis partem ductile.Huiuſcemodi itaq; vimine fiebant vaſa ad multa vtilia,vt ad colligendas dapes ē menſa:præterea etiā ad muliercularū linteola recondenda,quæ omnia,vaſa viminea dicebantur.

Calathus,muliercularum vas fuit,in quo ſuos fuſos aut etiam violas reponere ſolebant. Virgilius,
Non illa colo calathiſve Mineruæ.
Fæmineas aſſueta manus. Idem in Buc.
tibi lilia plenis Ecce ferunt Nymphæ calathis.Cuius diminutiuum eſt Calathiſcus pro eodem.Politianus in Ruſtico,Aut ciſta exportant,aut raſilibus calathiſcis.

Ciſta autem quantum ego coniicere poſſum,viminea etiam fuit,eratq; vas ſatis amplum,in quo multa aſſeruabant. Iuuenalis,
Iamq; vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos.

Itali adhuc vocabulũ integrũ retinent.Hinc ciſtifer, (vng portepennier) Martialis in.11,nupſiſti Gellia ciſtifero.

Ciſtella pro eodem.Cicero tamen pro eo vaſe ſumere videtur,in quo ſuffragia colligebantur.pro Cornelio Balbo, Neq; maius eſt legere codicem cui intercedatur,quàm criſtellam ipſam cum ipſo interceſſore deferre.Quo loco quidam corruptè ni fallor,ſitellam legunt.Cicero, aut quicunque fuerit qui libros conſcripſit ad Herennium: Saturninus inquit,legẽ ferre cœpit, collegæ intercedere, ille nihilominus ciſtellam detulit.

.Caniſtrum ſeu caniſter, vas amplum,viminibus cõtextum in quo fructus recondebãtur,atque offerri in honorem ſolebant ab ipſis agricolis, ſeu etiam muliercuculis.Ouid.lib.3.Metamorphoſeon.

Prunàque.& in patulis redolentia mala caniſtris.

Sporta ſiue ſportula, caniſtro nõ erat diſsimilis: ſed in aliũ vſum:nẽpe eũ cui noſtrã co rbẽ applicare ſolemus(vne corbeille.Sall.in Iugurtha,E muris canes ſportis demittebãt. Veneti ſportulas & ſportas hodie vocãt,viminæa quædã vtrinq; anſata & plicabilia,quales ſunt ficuũ calathiſci,(cabatz de figues,) vt una manu deferri poſſint,quibus vtũtur ad carnes & eſcas alias deferẽdas quas è foro domũ aſportãt.

Sportulam præterea Romani pro eo nummo accipiebant,qui togatis dabatur cum obſonio (vt inquit Suetonius) à potentioribus,vt deducerentur & reducerentur per vrbem incedentes: valebat autem centum quadrantes,quadrãs uero erat qui nunc Ro

mæ vocatur (quadrin) vel (quatrin) nos(vng tournoys) vide Bayfium cap. 9. de re vest. & Budæũ in li. de Asse. De huiuscemodi autem sportula Iuuenalis Satyra prima: nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Asconius tamen, Sportæ, inquit, sportulæ, & sportellæ, nummorum sunt receptacula.

Quallus, vas vimineum per quod vinum è prælo guttatim defluit, quod etiam colum appellat Virgilius: tu spisso vimine quallos
Colaque prælorum fumosis diripe tectis.
Picti etiam nũc qualli dicuntur, cistellæ in quibus mulierculæ fusos suos reponere solent. Pontanus,
Vidit ea pictos melius contexere quallos.
Picti autem dicuntur, aut quòd viminibus rubris atque albis intertexti appareant: aut quod etiam iisdẽ versicoloribus viminibus quædam ceu auium aut ferarum formæ depictæ videantur, quemadmodum Venetiis quoque nunc videri solet.

Fiscina, vasculum virgulteum, è quo lac colatur dum caseus imprimitur (vne escliſſe) vimineum autẽ erat, aut iunco textũ. Virgilius in coppa, contextáq; cannis Fiscina lacte madens. Theocritus ταλαρον appellat. In eandẽ quoq; significationẽ ponitur fiscella. Virgil. Et gracili fiscellam texit ibisco. Ibiscum autem, vt id etiam dicamus, vocat virgas oblongas, quæ detractis ex Althæa (hoc est, bismalua, guimauuæ) foliis curuari solent, & in fiscellarum contextum applicari. Nam & ibiscum siue ebiscum Althæam appellari contendit. Dioscorides.

Corbis, vas vimineũ quo messores vtebãtur Cic. pro Sextio, Messoria se corbe cõtexit. Properti⁹. l. 4
Corbis in imposito pondere messor eram.

. Huius diminutiuũ corbula. hinc corbulas amerinas dixit Cato, ex salice amerina cõtextas: iuxta enim ameriam Vmbriæ vrbem salices præstantissimæ crescere solebant.

Panarium, vas vimineum, quo panes deferuntur ad mensam, qui mos adhuc hodie in plerisque Italiæ locis perdurat. Statius
Hi panaria, candidásque mappas
Subnectant epulásque lautiores.
Suetonius in Caligula, Sparsit & missilia variarũ rerum, & panaria cum obsonio viritim diuisit.
Panariolum pro eodem. Martialis.
Cum panariolis tribus redisti.

Vannus fœmininũ, vas latũ in cõchæ formã cõtextum quo frumenti & auenæ paleæ expurgãtur. Columella, Ipse autẽ spicæ melius fustibus tunduntur, vannis expurgãtur. nonnulli cribrũ cereale vocant.
Cophinus, quẽ Græci κοφινον dicunt, nos (vng cophin) Priscianus corbem interpretatur: à leuitate dictus est: significãtque apud nos, tum vas ipsum vimineum, tum etiam mensuram ipsam, vel frumenti, vel auenæ, aut alterius rei. Iuuenalis in sexta Sat.
Cum dedit ille locum cophino, fœnóque relicto.

Infinita pene alia sunt vasculorum genera quæ hic à nobis non enumerantur hoc loco: neque enim, vt verum fateamur nobis latina omnia nomina, nedum Græca ipsa vocabula, sunt vsque adeo

comperta, vt de iis statuere quidquam possimus. Sed neque id quidem velimus Lector, vt quæcunque præter Baysii aut Budæi iudiciū à nobis posita sunt, ea omnia arcana esse credas, nisi tibi exempla faciant satis: quod si id quidem minus fecerint, nihil est in hoc libello, quod non tuo & eruditiorum omnium iudicio subiaceat.

Tantúm ille locus huiusce libelli impressus erat lector, qui est pagina 32. versu 8. cum nobis in mentem venit ex Baysii confabulatione admonendum te esse, vt pro simpuuium, simpullum legeres. Neque enim simpiuium aut simpinium, vt quidam voluere, recte legi potest. Atque in hoc nos fefellerat Frobeniana impresio, in qua etiam præter Baysii sententiam legitur simpinium. Itaque simpullum legendum est, vt sit ea ratione factum vocabulum, quemadmodum & ampulla. Qui locus vnà cum permultis aliis locupletior atque vberior tibi fiet ex ipsius authoris libello, quem propediem emēdatissimum ex hac officina habiturus es.

INDEX LATINARVM ET GALlicarum dictionum, quæ in hoc libello paſsim cõſperſæ & declaratæ inueniuntur.

PARISIIS, ANN. M. D. XXXV.
XIIII. CALEND. AVG.